

Două seri la Abbey Theatre

Abbey Theatre, Teatrul Național al Irlandei, a fost înființat în 1903 din inițiativa neostenitei Lady Augusta Gregory, scriitoare, promotoare înflăcărată a culturii naționale, a marelui poet și dramaturg W.B. Yeats și a lui J.M. Synge, și a fost deschis la 27 decembrie 1904, într-un loc cumpărat printr-un act de binefacere. În decursul celor aproape zece decenii de când există, teatrul a promovat cu consecvență dramaturgia națională, uneori scandalizând opinia publică, alteleori bucurându-se imediat de succes. I se datorează premierele absolute ale unor capodopere semnate de Yeats, Synge, Sean O'Casey, iar mai aproape de noi, de Brian Friel, Tom Murphy ș.a. De altfel, după câte am înțeles, teatrul cultivă sistematic o colaborare cu unirea de breaslă a scriitorilor, atașându-și periodic câte-un dramaturg de prestigiu (Sebastian Barry, Frank McGuinness, Marina Carr, Bernard Farrell, Thomas Kilroy, printre alții).

În 1951 clădirea teatrului a ars; ea a fost reclădită pe același loc, în centrul orașului Dublin, și inaugurată în 1966. În clădire sunt două săli: sala mare – nu foarte mare, 628 de locuri, frumos proporționată, cu o acustică excelentă și vizibilitate perfectă din orice punct – și o sală mică, la subsol, numită Peacock. Foaierele nu sunt foarte încăpătoare, dar sunt primitoare și plăcute, decorate cu frumoase portrete ale „stălpilor” teatrului.

În momentul de față clădirea nu mai satisface exigențele profesioniștilor și se află în dezbaterile proiectului unei construcții noi; unde și când va fi ridicată încă nu se știe, după cum nu se știe nici cum va arăta ea.

Deși Teatrul Național și de repertoriu (și, firește, subvenționat), Abbey Theatre joacă după sistemul teatrelor comerciale: premiera, apoi câteva spectacole „de încălzire”, premiera pentru presă și o serie de reprezentații, mai lungă sau mai scurtă, după care spectacolul iese de pe afiș și e înlocuit de premiera următoare. De aceea, n-am putut vedea acolo decât două spectacole.

Cel dintâi era jucat în sala mică a teatrului – o piesă de Ken Bourke, autor irlandez care a debutat în 1989; textul de acum se numește *Urmărirea lui Willie cel Roșu* și reia, aflu, un personaj dintr-o

piesă mai veche, din 1994, a dramaturgului.

Acțiunea se desfășoară în 1829, în districtul Glenmullan, Donegal, din nord-vestul Irlandei. Este vorba, în esență, despre eforturile de a lămuri cauzele unei crime misterioase și de a-l descoperi pe făptaș. Acesta e bănuțat a fi Willie cel Roșu; Willie cel Roșu nu este însă o persoană, ci doar o mască, o mască înfricoșătoare, atât de înfricoșătoare încât poate produce un atac de inimă fatal persoanelor care o văd fără să fi fost avertizate. Urmărirea lui Willie pune față în față familia unui nobil de țară – victima presupusei crime – și pe locuitorii săraci ai satului. După multe peripeții, virtutea învinge viciul, iar dragostea curată, prejudecățile de clasă și de castă. Willie cel Roșu e recuperat și ascuns din nou în valiza unde îi e locul.

Piesa nu este, de fapt, decât un exercițiu de stil, în care sunt amuzant „jucate” motive tradiționale ale comediei și ale melodramei clasice, de la valiza în care se pierde un copil (revenirea în centrul atenției, la 100 de ani de la moartea sa, a lui Oscar Wilde, a creației și a biografiei acestuia, a făcut și motivul valijoarei cu bucluc să reîntre în circulație dramaturgică) și de la despărțirea dintre un tată și fiul său până la întâlnirea celor doi printr-o fericită întâmplare, de la intrigantul nemernic ce încearcă să se însoare cu de-a sila cu o fată care nu-l iubește și până la iubirea care învinge toate opreliștile, de la servitorul care pare nătărău, dar e foarte descurăreț și până la preutul care păcătuiește. Ca exercițiu de stil, piesa e amuzantă, fiind însă evident prea lungă pentru cât are de spus – și de spus nu are prea mare lucru, nefiind mai mult decât o glum(i)ță teatrală.

Pentru împlinirea acestei glume, autorul a imaginat perechi de personaje care să fie jucate de aceiași actori – uneori trucul are chiar o anumită semnificație în planul ideilor; un grup relativ mic de interpreți acoperă toate rolurile unei destule de stufoase distribuții. Iar atunci când unul dintre personaje trece în lumea celor drepiți, actorul care l-a jucat intră în pielea unui al treilea personaj... Piesa oferă, așadar, și prilejul unui exercițiu de virtuozitate actoricească. Și cel puțin doi dintre actorii pe care i-am văzut în spectacol

sunt interpreți de comedie excepționali. E discutabil dacă într-o sală mititică, de nici 160 de locuri, era necesar ca actorii să vorbească permanent cu intensitate vocală maximă, și n-am putut să nu mă întreb dacă genul comediei populare cere într-adevăr, ca pe o însușire obligatorie, un joc apăsător, în linii groase și în culori tari, adesea stridente. Poate că da, poate că nu, poate că e vorba despre o trăsătură caracteristică a școlii irlandeze de teatru...

Și în *Tartuffe* m-a izbit, la cei mai mulți dintre interpreți, un joc îngroșat, cu subtexte insistente subliniate, și un straniu sistem de comunicare cu partenerii, nu „în direct”, ci cu un ocol al privirii actorului înspre public înainte de a o îndrepta către interlocutor. Capodopera lui Molière se joacă într-o traducere-adaptare nouă, semnată de dramaturgul Declan Hughes. Acțiunea piesei a fost strămutată în Irlanda și se petrece acum, într-un ajun de Crăciun, la începutul anilor '70. Orgon a devenit Oscar Purcell, Elmire – Emily, Dorine – Doreen, Cléante – Christian, Valère a fost transformat în Johnny, M. Loyal a devenit Mr. Dacent (!); doar Marianne, Laurent și, firește, *Tartuffe* și-au păstrat numele...

Traducătorul-adaptator dă indicații precise cu privire la locurile de joc, un confesional ocupând, potrivit sugestiilor sale, o poziție centrală printre acestea (în spectacol, decorul este dominat, de la începutul actului al II-lea și până la sfârșit, de un imens pom de Crăciun). Adaptatorul e într-un totu consecvent cu propunerea sa: Doamna Pernelle, devenită Purcell, deschide piesa, amenințând că va pleca cu automobilul (Flipotte a dispărut din text), David-Damis e acuzat că citește cărți comuniste și că poartă plete care în Rusia i-ar fi fost, desigur, scurtate, familia protestează împotriva faptului că *Tartuffe* alege filmele la care e voie sau nu să se meargă, exercitând cenzură în domeniul culturii, Doreen-Dorine adaugă că *Tartuffe* e împotriva muzicii pop etc., etc., etc.

În textul lui Christian-Cléante despre creștinii veritabili – cei care nu se mulțumesc să se declare catolici pentru a fi, de fapt, creștini adevărați – au apărut, printre alții, Ioan al XXIII-lea, Martin Luther King și Gandhi; docu-

